

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Observationes in Librum I. in quo de Jure ac Legibus in genere disseritur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

cupum, Tituli, Pedagogorum, Balliarum, Censūs, Belli, Torneamentorum, artis Ballistariorum & Sagittariorum, & Universitarum, Collegiorum, Communitatum partim exponitur in *Lib. I. Tit. de Treugâ & Pace & Tit. de Syndico* partim in *Lib. III. Tit. de Censibus. Tit. de Immunit.* & in *Lib. V. Tit. de Magistr. Tit. de Ballist. & Sagitt. Tit. de Torneam.*

Ex his observationibus sequitur, Autorem, inverso *Decretalium* ordine, vitia ipsius non emendavisse; cuius rei exemplum insigne præbet materia *Sacramentorum* dispersa partim in *Tertio*, ubi agitur de *Ordinatione*, partim in *Quarto*, in quo de *Sacramentis in genere* disseritur, tum de *Eucharistiâ*, deinde de *Baptismo*, mox de *Confirmatione*, paulò post de *Extremâ Unctione*, quæ leviter attingitur quibusdam Titulis interjectis de *Penitentia*, quam aliquot Tituli ad neutrum argumentum spectantes, separant à Matrimonio, quod fufius, quam ullum è cæteris Sacramentis, exponit.

Magno præterea vitio laborat hoc Opus, quòd, licet Concilio Tridentino posterius, nihil è Jure, per illud Concilium confituro, continet.

Speramus nos, in discussione Operis, ostensuros, Autorem, qui Juris distributionem in Regulas suscepit, malè consilium suum executum fuisse, ac potius docuisse, quomodo id faciendum sit, quam fecisse, vel modo valdè imperfecto fecisse. Nullibi monet, quis fuit sui sæculi usus, quamvis tam pro Foro, quam pro Scholis scripserit, (*Præfat.*) Tituli sæpè obscuri sunt. In quibusdam *Regulis* proponit *Quæstiones*, quod naturam *Regulæ* lædit, quæ nihil nisi certum continere debet.

OBSERVATIONES in LIBRUM I. in quo, de Jure ac Legibus in genere disseritur.

His in *Observationibus* intrà *Regulas & Exceptiones* stabimus, sub his aut illis collocantes quidquid ab Autore vocatur, *Replicationes, Duplicationes, Triplicationes*, quia, ut ostendemus, ad eas ultro referuntur. Eandem Rationem sequemur in *Observationibus* circa cæteros *Libros*, atque inter utrasque, sola exemplorum diversitas discrimen inducet.

Generalissima observatio est, multas esse *Regulas*, five *Actiones*, quas Autor *Regularum* nomine donat, quamvis laudati Textus nullam contineant, sed tantum *Facta*, aut *Casus* particulares, quæ *Regulæ* esse nequeunt: nam *Regulæ*, perinde ac *Principia*, multas semper consecutiones complectitur. Hæc observatio selectis exemplis probabitur in locis opportunis ac notabilibus. Ejusmodi observatio pertinet ad vitium frequens: cætera sunt particulares, & aliquot vitia specialia spectant.

Prima cadit in *Regulam, de Legislatione*, in quâ Autor ad pravum sensum detorquet *Cap. 3. de Constit.* à S. PAULO desumptum, & ab AUGUSTINO expositum. Dicit Apostolus, *translato Sacerdotio necesse esse, ut Legis translatio fiat.* Rationem affert AUGUSTINUS, quia simul ab eodem & sub eadem Sponsione, utraque data sunt, ac conditione Adventus MESSIÆ, & Consummationis Mysteriorum, quæ implenda erant, dum apud Homines conversaretur; quâ conditione impletâ, oportuit Legem cum Sacerdotio Judaico extingui: Autor autem sic interpretatur, translato Sacerdotio necesse fuit, ut *Legum ferendarum* jus pariter transferretur; quibus verbis insinuat, Jus Legis ferendæ Sacerdotio coherere, undè fit, ut Jus illud Pontificis prærogativis annumerans, id confirmet hoc Textu. *Lib. III. Cap. XI. Reg. 4. de Papâ.*

Circâ *REGULAM V. de Legum interpretatione* observandum est, eam esse falsam; cessante *Legis ratione*, cessat *Lex*; cum enim ratio Legis non faciat Legem, sed præterea ad eam constituendam, requiratur auctoritas ac voluntas, ut fatetur Autor *Cap. III. de Rationibus seu Regulis Juris*, non cessat *Lex* ob solam cessationem rationis Legis. *Cap. I. de Reg. Jur.* hanc ob-

servationem confirmat, *omnis res per quascumque causas nascitur, per easdem dissolvitur.* Idem est de *Can. 7. CAUS. I. QUÆST. VII.* quem Autor ad probandam *Regulam* laudat; nam dicit, *cessante necessitate, Legem cessare debere*, id est, *revocari ab auctoritate, quæ ipsam, ob necessitatem, condiderat.* Quatuor *Regulæ*, quas tradit, ad conciliationem *Legum contrariarum* *ibid. QUÆST. XI.* sunt utiles, sed expositione indigent.

PRIMA à *Gratiano* desumpta est, qui dicit, eas *Leges* ad concordiam adduci ex *Causâ, Tempore & Loco*, Autor adjicit exemplum uniuscujusque modi inveniendæ concordia. Primum ineptum est, quippe oporteret existere *Canones Canonibus Gangrensis* relatis *DIST. XXX.* contrarios, atque utrosque invicem componi ex causâ, ob quam facti fuissent; nullum autem commemorat *Gratianus*, alia duo exempla congrua sunt. Nam 1. sunt *Canones*, qui *Diaconos* ad continentiam adstringant, & alii, qui eos *liberos* pronuntiant. Porro, hi conciliantur ex diversitate *Temporis*. 2. Quidam *Canones*, omnes *Ministros Sacros* jubent ab usu *Matrimonii* antè *Ordinationem* contracti: indè verò quidam id non exigunt; quod factum est ex diversitate *Loci*, cum illi ad *Latinam Ecclesiam*; hi ad *Græcam* pertineant.

REGULA II. desumpta est ex *Epistolâ ISIDORI* ad *MASSONEM*, quæ supposititia est; itaque *Regula* illa nullam per se auctoritatem habet, nec meretur eam accipere ab usu: nam si verbum, *antiquior* accipiatur in significatione naturali, agaturque de *Canonibus* contrariis à *Conciliis* ejusdem generis v. gr. *Generalibus*, emanantibus, falsum est, *Canonem* à *Concilio* vetustiore conditum, præferendum esse ei, qui posterioris *Conciliis* factus est; cum *Regula* constantissima doceat, *Leges* posteriores anterioribus derogare, est *1. de Constit. in 6.* quâ in re nullum est discrimen inter *Canonicas & Civiles Leges*: *CONTIUS* autem, qui contrarium asserit, opinionem suam emendasset, si *Epistola* illius falsitatem cognovisset vid. *Cap. 28. DIST. L.* ubi illius verba referuntur. Sed si verbum illud in sensu metaphorico accipiatur, & quatenus respondet verbo *potior*, aut *major*, verâ erit *Regula*; quippe, cum *Concilia*, quæ *Canones* contrarios fecerunt, inæquali auctoritate pollent, ut sit, quandò unum *Generale*, aliud *Locale* est, vel si ambo *Particularia* sint, quandò unum est *Nationale*, alterum *Provinciale*; *Canon* à *Concilio Superiore* conditus, alteri cuiuslibet anteposendus est, & tunc *Regula* non indigna est, quæ auctoritatem accipiat.

REGULA III. S. AUGUSTINUM Autorem habet, & laudatur *Can. 6. DIST. XIX.* ibi conferuntur inter se *Canonicæ Scripturæ*, diciturque, eas, quæ ab omnibus accipiuntur *Ecclesiis*, præponendas esse iis, quas quædam non accipiunt; ex eis verò, quæ non accipiuntur ab omnibus, eas esse præponendas, quas plures gravioreque accipiunt, iis, quas pauciores, minorisque auctoritatis *Ecclesiæ* tenent. *Regula* hæc videtur esse fons præcedentis, quæ *Conciliis* applicavit, quod de *Scripturis Canonicis* AUGUSTINUS dixerat, scilicet, adharendum esse majori auctoritati legitimæ.

REGULA IV. quam Autor accersit ex *Can. 1. & 3. DIST. XX.* non in iis perspicuè exprimitur; nam illi Textus non loquuntur de casu, in quo *Leges* sibi adversantur, sed de eo, in quo non reperitur *Decisio Quæstionum* emergentium, & jubent, ut, *Legibus* deficientibus, recurratur ad *Scripta SS. Patrum*. Itaque, ut illi *Argumento* accommodentur, extendendum est ad casum contrarietatis, quod dicitur de casu silentii. Hæc extensio eò justior est, quòd *Scripta Patrum* non minùs idonea sint ad componendas contrarietates *Legum* five *Canonicarum*, five *Divinarum*, quam ad supplendum defectum utrarumque. *Quæstio XII.* pertinens ad *Institutionem Legum*, earumque *Confirmationem*, videtur inutilis, quia sub *Quæsti ne VII.* continetur, quæ *Legislationem* spectat, ab *Institutione Legum* non diversam; saltem *Septime* subijci debuisset:

debuisset: discrimen evidentius fuisset, si in ea egisset Autor de Promulgatione & Acceptatione Legum necessariis, ut obligationem pariant. *Gratiani* verba, quæ laudat, id postulabant, cum utramque spectent.

OBSERVATIONES in CAPUT II. quod *Exceptiones continent contra Leges.*

REGULÆ propositæ, *Leges observandas esse*, Autor EXCEPTIONES XXI. refert, quarum copia idcirco solum tanta est, quod *Regula* sit imperfecta: sub eâ enim collocari debuisset, quidquid necessarium est, ut Lex obligare possit, scilicet Potestas legitima, Justitia, Utilitas publica: ceteræque Conditiones *Can. 2. DIST. IV.* enumeratæ, Promulgatio sufficiens, Acceptatio manifesta. Quippè pleræque harum *Exceptionum* nascuntur ex conditionibus in *Regula* omisissis. Eas lustrare sufficeret, ad percipiendam inutilitatem ipsarum, si *Regule* debita integritas ac perfectio restituantur. Et quidem *Exceptio 1.* sumitur à defectu Potestatis. *Secunda* à defectu Justitiæ. *Tertia* est exemplum Legum injurarum ob contrarietatem ipsarum cum Lege Divinâ aut Naturali. Idem de *Quarta*, nam si Princeps Legem Ecclesiasticâ Legi contrariam in re merè Ecclesiasticâ condant, illa injusta est. Idem dicendum est de *Quinta* & *Sexta*, quia Lex contraria Libertati & Immunitati Ecclesiæ, facta ab eo, qui iis derogare non potest, est injusta.

Octava petitur à defectu unius qualitatis, Legi essentialis, quæ scilicet ad communem utilitatem vergere debet, quod Legi Personali convenire nequit, quæ propriè non est Lex, sed Dispensatio à Lege. Idem est de *Nonâ*; nam Legi essentialis est, ut jubeat aut vetet; quæcumque hortatur, aut suadet tantum, non est Lex.

Vigesima sumitur à defectu promulgationis sufficientis; hanc enim secuta ignorantia nullam parit excusationem. *Vigesima prima* sumitur à defectu Potestatis: nam Lex non obligat extrâ Districtum ejus, qui ipsam condidit, ideò quod ejus Jurisdicctio illo Districtu claudatur. Idem fit Judicium de *Decimatercia* & *Decima quarta*; nam si Leges Civiles non adstringunt Personas Ecclesiasticas, id fit, quia ipsæ se à Potestate Seculari immunes contendunt, quoad Capita ab illis Legibus definita.

Reliquæ *Exceptiones* aliis vitiis laborant. *Decima* insinuat, Pontificem solum dispensare posse. Plures aliæ ad dispensationem pertinent; quæ sub *Decima* collocari debuissent, velut casus, aut exempla ad eam pertinentia: Talis est *Quinta*, quæ supponit, Pontificem à Legibus secum dispensare posse, *Decima-sexta* sumpta ex Potestate S. SPIRITUS in illas Leges; *Decima-nona* sumpta ex eo quod Lex superior ab inferiore dispenset.

Inter has XXI. *Exceptiones*, quedam sunt *Replicationes*, quarum aliæ comprehenduntur in *Regula*: Talis est 1. ea, quæ *Exceptioni 1.* opponitur; is enim, qui Leges ferre potest, valet etiam alienas adoptare, & quoad Subditos, parum ipsorum refert, an eorum Prælatus Legem condiderit, an adoptaverit ab alio conditam. 2. Talis est *Prima*, quæ legitur in *Exceptione X.* quæ pertinet ad casum justæ Dispensationis. Autor, relatis causis, quæ Dispensationes justas faciunt, pro primâ Replicatione, addit, Dispensationem esse nullam, si nullâ causâ legitimâ fulciatur; undè sequitur, obligationem à Lege impostam perseverare. Idem judicium ferendum est de tribus aliis Replicationibus. Nullæ sunt Dispensationes, quæ lædunt Jus Naturale aut Præcepta Evangelica, aut jus tertii, cui sine injusitiâ officii nequit; ergo Lex subsistit.

Nihil dicemus de Duplicatione, de Secunda Replicatione, de Triplicatione &c. sufficet observare, Autorem ibi sine legitimâ causâ distinguere casum, in quo quis inter duo Præcepta Legis Naturalis aut Divinæ situs est, quorum unum minus & aliud majus, &

Tom. I.

casum, quo istæ angustia non eandem personam coarctant, sed duas; & contendere, quoad Primum personam unicam dispensari à minore Præcepto per obligationem observandi majoris; ut in Secundo personam minori peccato expositam illud admittere non debere, ad propulsandum majus ab aliâ personâ: nam, si licet alicui peccatum exiguum facere, ad fugiendum majus, ei licebit etiam idem facere ergâ alium, quia diligere debet proximum sicut seipsum. Adjiciemus hoc in loco, exemplo sensibili apparere, methodam argumenta discutiendi, per *Exceptiones*, *Replicationes*, *Duplicationes*, *Triplicationes*, ea obscuritate aspergere, nedum illustret & prolixitatem augere, nedum brevitatem pariat.

OBSERVATIONES in CAP. III. & IV. continentia OMNES JURIS SPECIES in quibus distinguitur id, quod vim Legis obtinet, ab iis, quæ illâ carent.

CAPUT III. est sine Regulis, *Exceptionibus*, *Replic.* &c. excepto loco, in quo de Privilegiis agitur, circa quæ dantur una *Regula*; *Exceptiones XI.* *Replicationes* & una *Duplicatio*. Cum hic præcipue agatur de *Regulis*, ac earum Comitatu, breviter de *Regulâ* hujus Capituli differemus; pleræque *Exceptiones* sub *Regulâ* collocari poterant, ei adjiciendo *Clausulam*, sine justâ causâ; nam illæ cadunt in casus, in quibus justæ causæ Privilegia tolli postulant, tales sunt 1. Is, in quo Privilegium tertio valde noxium est. 2. Is, in quo cessat Privilegii causa, 3. Is, in quo Privilegio quis abusus est; 4. Is, in quo Privilegium alteri Privilegio derogat; 5. Is, in quo ipsi renunciatur. 6. Is, in quo per XXX. annos neglectus fuit usus Privilegii. 7. Vel si semel aliquid actum sit contra privilegium. 8. Is in quo Princeps contrarium privilegium largitus est, aut præcedens revocavit: quod locum tantum habet, cum justa est mutationis causa. 9. Is, in quo Privilegium jure merito ab unâ re, aut persona, ad aliam extenditur. Et hæc sunt præcipuæ *Exceptiones* & *Replicationes*, quæ nihil aliud sunt, quàm exempla *Clausulæ*, quæ *REGULÆ* apponenda erat: Porro, modus hic exponendi magis Naturalis, perspicuus, brevis, proindeque magis idoneus videtur, quàm Autoris methodus, silvâ *Exceptionum*, *Replic.* &c. implicata.

Circa reliqua observabimus 1. Illum rectè componere Canones, quorum alii dicunt, Consuetudinem Legi cedere; alii vero Legi derogare; priores exponendo de Consuetudine Legem præcedente, posteriores de Consuetudine Legem subsequente, de *Jure non script.* n. 3. & dicendo, *Conditiones* supra requisitas, ut justæ sint, Leges requiri quoque ad æquitatem Consuetudinis.

2. Decisiones Jurisconsultorum vocatas *Responsa Prudentum*, vim Legis quondam obtinuisse, sed nullum privatum Doctorem in Ecclesiâ ejusmodi honore illustratum fuisse; is quidem Cardinalium Decisionibus competere fertur, sed præter quàm quod omnes non consentiant, eas vim Legis habere, Cardinales, qui eas ferunt, non, ut privati, loquuntur, sed quatenus membra Tribunalis à Pontifice constituti, insuperque requiruntur, ut à Pontifice Decisiones approbatæ sint, de *Respons. Prudent.* n. 2.

3. Juxtâ *VIGELIUM rationes Juris*, ac *Regulæ Juris* unum & idem sunt: id insinuat per Titulum de *Rationibus*, sive *Reg. Juris*. Sed, hoc non obstante, negat eas vigorem Legis habere. Dignitatem atque autoritatem illam tribuere debebat *Rationibus*, quæ excerpuntur ex Textibus, ubi aliquandò sunt *Principia* Definitionis; aliquandò ejus *Summa*: Tales sunt omnes, quæ in utroque *Jure*, *Regularum Juris* nomine donantur.

4. Ad faciendam Legem, non sola justâ causa, seu Ratio Legis requiritur, sed cum eâ concurrere debent autoritas Legislatoris & consensus Populi. *ibid.* His conditionibus adjicienda erat voluntas Prælati.

Z 3

5. Putat